



## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ίωσηφ Δούρη (μετά προσωπογραφίας), ὑπὸ Γεωργίου Σατηριάδου.

Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ Γρ. Ξ.

Οἱ πέντε ἀδελφές τῆς Γιόρκης, διήγημα Κ. Ντίκενς, μετὰφρ. Ξενητεμένου.

Ὁ Γέννηρ, ποίημα ὑπὸ Στεφάνου Μαρτζώκη.

Ἀστρονομικά: Ὁ Σείριος, ὑπὸ Κ. Ξ. Παπανητοπούλου.

Ἐκ τῶν τοῦ Χάινε, ποιήματα ὑπὸ Ἀγγέλου Σ.

Μουσικὴ ἐπιθεώρησις (Συναυλία: Φιλαρμονικῆς, δεσπ. Βαλλεριάνη, Ὁδείου), ὑπὸ Α. Ν. Πετσάλη.

Χρονικά. — Ἡ Ἀλληλογραφία μας.

Ἀντιδαρβινισμός, ρύμωριστικὴ εἰκὼν ὑπὸ Στ. Ξενοπούλου.

**Εἰς τὸ προδεχές:** Ἡ Ὑπέροια ἐν Φεραῖς, ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου. — Ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, ὑπὸ Ἰακώβου Πολυλά, ἀνεκδότου ἀπόσπασμα. — Πεζὰ ποιήματα: Δυὸ εἰκόνες, ὑπὸ Ἀργύρη Ἑταλιώτη κ. τ. λ.

**Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν «Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν»:** Πρὸς τὸν κύριον ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, διευθυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἑστίας» Ἀθήνας.

## ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ

## Ο ΣΕΙΡΙΟΣ

Ἐπάρχουσι πολλοί, οἵτινες παρατηροῦντες τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ ἐσπαρμένους ἀστέρας, νομίζουσι ὅτι ἐτέθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἄνευ τάξεως καὶ σκοποῦ, ἀπλῶς πρὸς τέρψιν τῶν ὀφθαλμῶν των· νομίζουσι ὅτι τὸ θεῖον ἔργον περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν Γῆν, ἣν κατοικοῦμεν, καὶ ὅτι μόνον ἐν τῇ Γῇ ὑπάρχει ζωὴ καὶ κίνησις, οἱ ἄπειροι δ' ἐκεῖνοι λαμπροὶ ἀστέρες ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ νεκροὶ καὶ ἔρημοι. «Ἄτοπον ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆναι καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ» λέγει ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἐπικούρου Μητρόδωρος. Λησμονοῦσι ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ ἡμετέρου πλανήτου εἶνε 1,300,000 περίπου φορές μικρότερος τοῦ Ἥλιου μας, καὶ ὅτι ὁ ὀγκώδης οὗτος Ἥλιος, ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλους ἀπλανεῖς ἀστέρας, εἶνε ἐλάχιστος· ἀγνοοῦσι δὲ πάλιν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἀπλανῶν τούτων ἀστέρων εἶνε ἥλιος καὶ πολλάκις ἀσυγκρίτως μεγαλειότερος τοῦ ἡμετέρου, ὅτι εἶνε κέντρον πλανητικοῦ συστήματος περὶ τὸν ὅποιον στρέφονται οἱ πλανῆται του, ὅπως λάβωσι παρ' αὐτοῦ φῶς καὶ θερμότητα, ὅτι οἱ πλανῆται οὗτοι κατοικοῦνται ὑπὸ ἐμφύγων πλάσματων ἴσως τελειοτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἡμῶν, καὶ ὅτι ἕκαστος πάλιν τῶν πλανητῶν τούτων ἔχει ἕνα ἢ περισσοτέρους δορυφόρους διὰ τῶν ὁποίων φωτίζονται τὴν νύκτα, ὡς ὁ ἡμέτερος πλανήτης ὑπὸ τῆς Σελήνης. Ἐπάρχουσι τῷ ὄντι εἰς τὸ ἄπειρον διά-

στημα, τὸ ἀναρχον καὶ ἀτελεύτητον, πανταχοῦ πηγαί φωτός, πηγαί θερμότητος καὶ ζωῆς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν οὐρανίων τούτων σωμάτων εἶνε τοσοῦτος, ὥστε εἶνε ἀκατάληπτος εἰς τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμούς. Τὰ δὲ οὐράνια σώματα τὰ ὅποια βλέπομεν εἶνε τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς δημιουργίας, καὶ πάντα ταῦτα μᾶς ἀναγγέλλουσι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ· ποίησιν δὲ χερσῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα».

Ἀναλογιζόμενοι λοιπόν, ὅτι εἴμεθα ἀδιόρατοι μύρμηκες ἐν τῇ Γῇ, καὶ ὅτι ἡ Γῆ αὕτη εἶνε κόκκος ἄμμου ἐν τῷ ὠκεανῷ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πᾶν, οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑψωνομεν τὰ βλέμματα ἡμῶν πρὸς τὴν ἡρεμον μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀπείρων ἐκείνων κόσμων, χωρὶς νὰ διανοώμεθα τὸ μεγαλεῖον τοῦ πανόφρου καὶ παντοδυνάμου δημιουργοῦ αὐτῶν. «Ὁ ταῦτα μὴ ἀγνοήσας ἀκριβῶς δύναται νοῆσαι τὸν Θεόν, εἰ δὲ καὶ τοιμήσατα δεῖ εἰπεῖν, καὶ αὐτόπτην γενόμενον θεάσασθαι καὶ θεασάμενον μακρότερον γενέσθαι» (Στοβαῖος).

\*

Εἰς τῶν ἀπείρων ἡλίων τοῦ οὐρανοῦ εἶνε καὶ ὁ ἀστὴρ Σείριος, περὶ οὗ θὰ πραγματευθῶμεν συντόμως.

Ὁ Σείριος λάμπει ἤδη τὴν ἐσπέραν εἰς τὸ νότιον<sup>1</sup> μέρος τοῦ οὐρανοῦ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ Γαλαξίου καὶ ἀνήκει εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Μεγάλου Κυνός. Εἶνε δὲ λαμπρότερος ἀστὴρ οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ ἀστερισμῷ τούτῳ περιλαμβανομένων, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἐν οὐρανῷ ὀριζόμενων ἀπλανῶν ἀστέρων. Εὐκόλως λοιπὸν δύναται τις νὰ ἀνεύρη αὐτόν, παρατηρῶν τὸ νότιον μέρος τοῦ οὐρανοῦ, διότι οὐδεὶς ἄλλος ἀπλανῆς ἀστὴρ λάμπει μετὰ τοσοῦτου σπινθηρίζοντος λευκοῦ φωτός· διὸ καὶ ὁ Πλούταρχος λέγει «καὶ τὸν οὐρανὸν ἄστροις ἐκόσμησεν, ἕνα δὲ μόνον ἀστὴρα προπύτων, οἷον φύλακα καὶ προύτην ἐγκατέστησε, τὸν Σείριον».

Τὸ ὄνομα Σείριος παράγεται ἀπὸ τὸ σειριῶν—λάμπω· φαίνεται δὲ, ὅτι ἡ λέξις αὕτη ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰς πάντα στήλην ἀστὴρα «Τοὺς δὲ τοιοῦτους ἀστέρας οἱ ἀστρονόμοι σειρίους καλοῦσι, διὰ τὴν τῆς φλογὸς κίνησιν» (Ἐρατοσθένης).

Οἱ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὀρώμενοι ἀπλανεῖς ἀστέρες τοῦ πρώτου μεγέθους εἶνε 18, ὁ δὲ Σείριος κατέχει μετὰξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην τάξιν, διὰ τε τὸν σπινθηρισμὸν καὶ τὴν λευκότητα τοῦ φωτός του. Ἄν καὶ ἐκ τῆς Γῆς ὁράται ὡς ἀπλοῦν φωτεινὸν σημεῖον, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεώς του, εἶνε ὅμως πολὺ λαμπρότερος τοῦ ἡμετέρου Ἥλιου καὶ ἀποτελεῖ κέντρον πλανητικοῦ συστήματος.

Τὸ χρῶμα τοῦ Σειρίου εἶνε ἤδη λευκόν, ἐνῶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφέρεται ὑπέρυθρον· ὅθεν συμπεραίνομεν, ὅτι τὸ χρῶμα τοῦ φωτός του μετεβλήθη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, καὶ τίς οἶδεν ὅποιαν μεταβολὴν θὰ λάβῃ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι ἀστέρες, ὧν τὸ φῶς μετεβλήθη· ἄλλων μὲν ἠύξησεν, ἄλλων δὲ ἠλαττώθη, ἄλλων δὲ ἐσβέ-

<sup>1</sup> Σήμερον ὁ Σείριος λάμπει εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλὰ τὸ ἄρθρον ἐγράφη πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, ὅτε ὁ Σείριος ἔλαμπεν εἰς τὸ νότιον. Σ. τ. Ε.

σθη. Ὁ ἀστὴρ κ, παραδείγματος χάριν, τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Ἀργούς, ὃν παρετήρησεν ὁ Ἐρσχελος κατὰ τὸ ἔτος 1837 ἦτο πρώτου μεγέθους, ἀπὸ δὲ τὸ ἔτος 1856 ἕως 1870 ἠλαττώθη τοσοῦτον, ὥστε κατέστη ἀρατος εἰς γυμνὸν ὀφθαλμόν. Ἄλλος δὲ πάλιν ἀστὴρ τοσοῦτον αἰφνιδίως ἐφάνη ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς Κασσιόπης τὴν ἐσπέραν τῆς 11 Νοεμβρίου 1572, ὥστε ὁ ἀστρονόμος Τύχων Βράχιος δὲν παρετήρησεν αὐτόν, ἂν καὶ πρὸ ὀλίγου εὐρισκόμενος ἐν τῷ ἀστεροσκοπεῖῳ εἶχεν ἀφήσει ἀπὸ τὰς χεῖράς του τὸ τηλεσκόπιον, ἀλλ' ὑπεδείχθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐφάνετο διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὡς ὁ Σείριος λαμπρός, καὶ ἐξηκολούθησε λαμπρυνόμενος τοσοῦτον, ὥστε ἦτο ὁρατὸς καὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἀλλ' ἐν διαστήματι ἐνὸς μηνὸς ἐξησθῆναι τὸ φῶς του, κατὰ δὲ τὸν μῆνα Μάρτιον τοῦ 1574 ἐχάθη ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ τοιαύτη ἴσως μεταβολὴ τοῦ φωτός τῶν ἀστέρων, ἠνάγκασε τὸν ἀστρονόμον Ἰππαρχον ν' ἀνανεώσῃ τὸν κατάλογον τῶν ἀστέρων του· τὸ δὲ φαινόμενον τοῦτο προέρχεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξ ἐνεργειῶν παραγομένων ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστροῖς.

\*

Ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Κυνός ἦτο γνωστὸς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐλέγετο Κύων, ἄλλοτε δὲ Σείριος. Ὁ Ἡσίοδος πολλάκις ἀναφέρει τὸ ὄνομα Σείριος:

«Ἐὺ τ' ἂν δ' ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ, οὐράνων...» (Ἔργα καὶ Ἡμέραι)

Ὁ δὲ Ἄρατος ἀναφέρει καὶ τὰ δύο ὀνόματα:

«Τοῖς οἱ καὶ φρουροὶ ἀνειρομένη ὑπὸ νύκτω φάνεται ἀμφοτέροισι Κύων ἐπὶ ποσὶ βεθηκῶς, ποικίλος, οὐ μὲν πάντα πεφασμένος· ἀλλὰ κατ' αὐτὴν γαστέρα κυάνεσι περιτέλλεται, ἣ δὲ οἱ ἄκρη ἀστέρι βέβληται δεῖτη γένυς, ὅς ῥα μάλιστα ὄξεια σειρίαι· καὶ μιν καλέουσ' ἄνθρωποι Σείριον...»

(Ἄρατου Φαινόμενα στ. 326)

Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχουν δύο ἀστερισμοὶ πλησίον ἀλλήλων, φέροντες τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἦτοι Μέγας καὶ Μικρὸς Κύων, διὰ τοῦτο ἴσως ὁ Ἄρατος πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ Μικροῦ Κυνός λέγει κυνὸς μεγάλοιον.

«Ἡ δὲ κυνὸς μεγάλοιο κατ' οὐρὴν ἔλκεται Ἀργῶ».

Οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Σείριον ὠνόμαζον Σώθην «ἣς ἐπιτέλλει τὸ ἄστρον, ὃ Σώθην αὐτοί, κύνα δὲ καὶ σείριον ἡμεῖς καλοῦμεν» (Πλούταρχος).

Ὁ δὲ Ὀμηρὸς ἀγνοῶν φαίνεται τὸ ὄνομα τοῦ Σειρίου δὲν ἀναφέρει τοῦτο, ἐξυμνεῖ μόνον τὴν φωτοδόλον λάμπειν του, ἣν συγκρίνει πρὸς τὴν ἀκτινοβολοῦσαν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Διομήδους.

ἀστέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον, ὅστε μάλιστα λαμπρὸν παμφαίνῃσι λελουμένους Ὠκεανοῖο (Ἰλ. Ε. 5)

καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ἐξυμνεῖ τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ θελκτικὸν φῶς τοῦ Σειρίου.

Ὁ Σείριος, ὁ ἀδάμας οὗτος τοῦ οὐρανοῦ θόλου, ἠνάγκασεν ἴσως τὸν Ἀγαμέμνονα διὰ τῆς φωτοδόλου λάμπειν του νὰ σταματήσῃ τὸ βλέμμα του ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Πρεσβύτερον, τίς εἶνε ὁ περιοδεύων οὗτος τῶν ἀστέρων.

«Τίς ποτ' ἀρ' ἀστὴρ ὃ δε πορβμεύει Σείριος ἐγγύς τῆς ἑπταπόρου Πλειάδος ἄσσων ἐπι μεσσήρης»

(Εὐριπ. Ἰφιγέν. στ. 6)

Ἄλλὰ καὶ τίνος τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος δὲν ἐσταμάτησεν ἐπὶ τοῦ Σειρίου καὶ δὲν ἠσθάνθη ἀπερίγραπτον χαρὰν ἐπὶ τῇ λαμπρότητί του; Πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἀπὸ τόσου χρόνου κεκλεισμένοι παρετήρησαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν μεγαλοπρέπειάν του· ἡ δὲ ποίησις δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος νὰ ἐξυμνῇ τὸν ἀστέρα τοῦτον.

Ὁ Σείριος ἀνατέλλει τὴν ἐσπέραν περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου, διέρχεται τὸν μεσημέριον περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου καὶ δύνει περὶ τὰ τέλη Μαρτίου. Τὸν δὲ μῆνα Ἰουλίου ἀνατέλλει τὴν πρωΐαν περὶ τὰ γλυκοχαράγματα, ἡ δὲ ἀνατολὴ αὐτοῦ ἐρανέρονεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τὴν θερμότεραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους· καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ κύνες λυσσῶσιν, ἡ βλάστησις μαραίνεται, αἱ πηγαὶ ξηραίνονται καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑποπίπτουν εἰς ἀσθενείας, διὰ τοῦτο φαίνεται οἱ ἀρχαῖοι ἐταῦτιαν τὸν Σείριον πρὸς μαυινώδη κῦνα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ζώου τοῦτου κατέστη ὄνομα τοῦ ἀστερισμοῦ εἰς ὃν ἀνήκει.

Κατὰ δὲ τὸν Ἐρατοσθένη ἡ μυθολογικὴ ἱστορία τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κύνος ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Περὶ τοῦτου ἱστορεῖται, ὅτι ἐστὶν ὁ δοθεὶς Εὐρώπῃ φύλαξ μετὰ τοῦ δράκοντος, ἀμφότερα δὲ ταῦτα Μίνως ἔλαβε. Καὶ ὕστερον ὑπὸ Πρὸκρινος ὑπαισθεῖς ἐκ νόσου ἐδώρησαν αὐτῇ. Μετὰ δὲ χρόνον Κέφαλος ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐκράτησε διὰ τὸ εἶναι Πρὸκρινος ἄνδρα. Ἦλθε δὲ εἰς τὰς Θήβας ἐπὶ τὴν ἀλώπεκα ἄγων αὐτὴν, εἰς ἣν λόγιον ἦν ὑπὸ μηδενὸς ἀπολέσθαι. Οὐκ ἔχων οὖν ὅ,τι ποιήσαι ὁ Ζεὺς, τὴν μὲν ἀπελίθωσε, τὸν δὲ εἰς τὰ ἄστρα ἀνήγαγεν, ἄξιον κρίνας. Ἐτεροὶ δὲ φασὶν αὐτὸν εἶναι κατὰ Ὠρίωνος, καὶ περὶ τὰς θήρας γινόμενῳ συνέπεσθαι· καθάπερ καὶ τοῖς κυνηγετοῦσι πᾶσι τὸ ζῶον συναμύνασθαι δοκεῖ τὰ θηρία. Ἀναχθῆναι δὲ αὐτὸν εἰς τὰ ἄστρα, κατὰ τὴν τοῦ Ὠρίωνος ἀναγωγὴν, καὶ τοῦτου εἰκότως γεγονότος, διὰ τὸ μηδὲν ἀπολείπειν τῶν συμβεβηκότων Ὠρίωνι».

\*

Αἱ θερμότεραι ἡμέραι τοῦ θέρους, καθ' ἃς συμβαίνει καὶ ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Κύνος, ὠνομάσθησαν παρὰ τῶν Ῥωμαίων *dies caniculares*, ἡ τοιαύτη δὲ φράσις ὠρίζεται ἔτι καὶ παρ' ἡμῖν· τὰς θερμότερας ἡμέρας τοῦ ἔτους ὠνομάζομεν *κυνικάς* ἢ *κυνικά καύματα*. Διὰ τὴν ἀποτρέψωσι δὲ οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις συμβαίνοντα δυστυχήματα, ἔνεκα τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος, ἐπεκαλέσθησαν τὴν θείαν ἀρωγὴν. Ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν θνητῶν κατὰ τῆς μανίας τοῦ Σειρίου ἦτο ὁ Ἀριστέας, ὅστις ἐν Κέφῳ συνεχέετο πρὸς τὸν Ἀρισταῖον τὸν εὐεργετικὸν θεὸν τὸν συγκεραννύοντα κατὰ θέλησιν τὴν θερμότητα τοῦ Ἥλιου. Ὅτε δὲ ὁ Σείριος κατέφλεγε τὰς Κυκλάδας, ἐπεκαλέσθησαν οἱ νησιῶται τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀριστέου· οὗτος ἐγκαταλείψας τὰς νομάς τῆς Θεσσαλίας, προσωμίσθη εἰς Κέφῳ καὶ ἐκεῖ ἤγειρε βωμὸν εἰς τὸν Δία, τὸν κύριον τῆς ὑγρασίας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσέφερεν ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων θυσιάς τῷ Σείριῳ. Ὁ Ζεὺς εἰσακούει τὰς προσευχὰς καὶ πνέει τοὺς ἐτησίως ἀνέμους, οἵτινες ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὀροσίζουσι τὸ Αἰγαῖον. Ἐκτοτε δὲ οἱ ἱερεῖς τῆς Κέφῳ προσφέρουν ἐτησίως ἐξιλιαστηρίου θυσιάς πρὸς τῆς ἀνατολῆς τοῦ Σειρίου.

«Γενομένης δὲ τῆς θυσίας κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου ἄστρου ἐπιτολήν, καθ' ἣν συνέβαινε πνεῖν τοὺς ἐτησίως, λήξαι τὰς λοιμικὰς νόσους».

(Διόδ. Α' § 82)

Ἡ θέρμη τῶν κυνικῶν καυμάτων καὶ ἡ συγκεραννύουσα αὐτὴν αἴθρα ἀπετυπῶντο ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς νήσου ταύτης, ἐν οἷς ἀπεικονίζετο ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀριστέου καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Σειρίου, ὡς κύνος ἐστεμμένον δι' ἀκτίνων.

Ἐπειδὴ τὸ θέρος, ὅτε δηλαδὴ συμπύπτει καὶ ἡ ἡλιακὴ ἀνατολὴ τοῦ Σειρίου, συμβαίνου ἀσθενείαι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῆς ἀρχαιότητος ἱατρὸς Ἱπποκράτης, φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων, λέγει:

«δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρον τὰς ἀνατολάς φυλάσσεσθαι καὶ μάλιστα κύνος, ἔπειτα ἀρκτούρου καὶ πλειάδων δύσεις· τὰ τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτησι τῆσιν ἡμέρησι κρίνεται».

(Ἱπποκρ. περὶ ἀερίων κλπ.)

Τὴν ἡλιακὴν ἀνατολήν τοῦ Σειρίου προσδιορίζει ὁ Ἀριστοτέλης ὡς σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τῆς ὁπώρας:

«οἱ δὲ ἐτησίαι πνεύουσι μετὰ τροπὰς καὶ κύνος ἐπιτολήν...»

(Ἀριστ. μετεωρ. Β' 5)

Ἡ λέξις ὁπώρα δὲν ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς τὸ φθινόπωρον, ἀλλὰ τὴν θερμότεραν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σείριος, τοῦ ὁποῦ ἡ ἡλιακὴ ἀνατολὴ συνέβαινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου, ὀρίζεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀστὴρ ὁπωρινός. (Ἰλ. Ε. 5). Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐχωρίσθη ἡ ὁπώρα ἀπὸ τοῦ θέρους καὶ ἐδήλου τὸ τέλος τοῦ θέρους· ὅθεν καὶ φθινόπωρον ἢ μετόπωρον λέγεται.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐνόμιζον τὴν ἡλιακὴν ἀνατολήν τοῦ Σειρίου ὡς ἐξάγγελον τῆς ἐποχῆς τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου καὶ ὡς προμηνυτὴν τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου.

«Τὸν Νεῖλον φασὶ κατὰ τὴν τοῦ Σειρίου ἄστρου ἐπιτολήν, ἐν ᾧ καιρῷ μάλιστα εἴωθε πληροῦσθαι».

(Διόδ. Α' § 19)

\*

Ἡ ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασις τοῦ Σειρίου εὐρέθη δι' ὑπολογισμοῦ ἴση μὲν 168,000,000 000,000 περίπου χιλίομετρα. Καὶ ἵνα λάβωμεν σαφῆ ἰδέαν τοῦ ἀριθμοῦ τοῦτου, ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ Σειρίου καὶ ὅτι δυνάμεθα ν' ἀκούσωμεν τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς κρότους τῶν τηλεβόλων μας. Διὰ τὴν φθᾶσιν ὁ ἤχος ἐκεῖ, τοῦ ὁποῦ ἡ ταχύτης εἶνε ὡς γνωστὸν 340 μέτρα εἰς ἕκαστον δευτερόλεπτον τῆς ὥρας, χρειάζονται 15,885,984 περίπου ἔτη! Ἐὰν ἐπίσης ὑποθέσωμεν, ὅτι ἀμαξοστοιχία ἀναχωρεῖ ἤδη ἀπὸ τῆς Γῆς πορευομένη εἰς τὸν Σείριον μετὰ σταθερᾶς ταχύτητος 70 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, ἤθελε μεταδώσει ἐκεῖ τὰ νέα περὶ τῆς ἐνταῦθα ἐκλογικῆς κινήσεως μετὰ 277,777,777 περίπου ἔτη! Ἐπειδὴ πάλιν ἡ ταχύτης τοῦ φωτὸς εἶνε, ὡς γνωστὸν, 308,000 περίπου χιλίομετρα εἰς ἕκαστον δευτερόλεπτον, εὐρισκομεν ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σειρίου διὰ τὴν φθᾶσιν εἰς ἡμᾶς χρειάζεται 17 ἔτη. Ὅστε ἂν ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Σειρίου ἐσβέσθη ἤδη, ἡμεῖς θέλομεν ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν βλέπομεν 17 ἔτη ἀκόμη. Ὑπάρχουσι δὲ ἄλλοι ἀστέρες, ὧν τὸ φῶς διὰ τὴν φθᾶσιν εἰς ἡμᾶς χρειάζεται ἑκατοντάδας ἢ χιλιάδας ἔτη, ἀναλόγως τῆς ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως τῶν, καὶ ἂν οἱ κάτοικοι τῶν ἀστέρων ἐκεῖνων ἠδύνατο νὰ ἴδωσι τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς

συμβαίνοντα, ἄλλοι μὲν ἤθελον ἴδει νῦν τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄλλοι δὲ τὸν Λεωνίδα μαχόμενον μετὰ τῶν 300, ἄλλοι τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Νῶε, καὶ ἄλλοι τὸν Ἀδὰμ περιφερόμενον ἐν τῷ Παραδείσῳ...

Ἡ διάμετρος τοῦ Σειρίου ὑπολογισθεῖσα εὐρέθη 17 φορές μεγαλύτερα τῆς τοῦ Ἥλιου· καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶνε γνωστὸς ὁ ὄγκος τοῦ Ἥλιου, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς Γεωμετρίας ὅτι «οἱ ὄγκοι δύο σφαιρῶν εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τοὺς κύβους τῶν ἀκτίνων», ἔπεται ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ Σειρίου εἶνε 5,000,000,000,000,000,000,000 κυβικὰ χιλίομετρα· καὶ ἂν θελήσῃ τις ν' ἀριθμῆσιν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς μονάδος καὶ ὑποτιθεμένου ὅτι δαπανᾷ διὰ τὴν ἀριθμῆσιν ἐκάστου ἀριθμοῦ ἐν δευτερόλεπτον τῆς ὥρας, χρειάζεται διὰ τὴν ἐξάντλησιν ὅλου τοῦ ἀνωτέρω ἀριθμοῦ 160,000,000,000,000,000 ἔτη!

Κ. Ε. ΠΑΠΑΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΣ  
καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν

## ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΧΑΪΝΕ

Ὁ Χαΐνε πρὸς τὴν μητέρα του.

Α'

Συνείθισα περήφανος νὰ εἶμαι,  
Ἐγὼ ἰδίωμα λιγάκι σκοτεινόν·  
Κι' ὁ βασιλεὺς ἂν μ' ἔβλεπε στὰ μάτια,  
Δὲ θὰ στεκόμουν με βλέμμα ταπεινόν.

Μὰ σοῦ τὸ λέγω καθαρά, μητέρα·  
Ὅσο κι' ἂν φαίνομαι περήφανη ψυχῇ,  
Πολλαῖς φορές ἄν βρισκῶμαι σιμὰ σου  
Νοιώθω ντροπῇ, ταπεινώση κρυφῇ.

Μήπως τὸ πνεῦμά σου κρυφὰ ζυγώνει,  
Τὸ θεῖο πνεῦμά σου με κυβερνεῖ,  
Ποῦ στὰ οὐράνια φτεροῦγι' ἀπλώνει;  
Πικρὴ ἐνθύμησι τώρα μοῦ μένει  
Γιατὶ σ' ἐπύκνωσα ὡς τὰ στερνὰ  
Καρδί' ἀγγελοπλάστη κι' ἀγαπημένη!

Β'

Σ' ἄφηκα κι' ἔφυγα νὰ ταξειδέψω  
Μὴν ἀληθεύσουν τὰ ὄνειρά μου,  
Ἦθελαν ναῦρισκα λίγην ἀγάπη  
Νὰ τὴν φυλάξω μέσ' τὴν καρδιά μου.

Ἀγάπη ζήτησα σ' ὅλα τὰ μέρη  
Σὲ κάθε θύρα τὸ χέρι ἀπλώνω,  
Ἐνα γλυκόλογο παντοῦ ζητοῦσα.  
Μῖσος, περιγελο παντοῦ μαζώνω.

Ἀχ! ἤμουνα γι' ἀγάπη μαραμμένως,  
Ἐγύρισα στὸ σπίτι μου θλιμμένος  
Δὲν ἦρα τὴν ἀγάπη, τὴν ἐλπίδα.  
Μὰ χύθηκες ἐσὺ στὴν ἀγκαλιά μου,  
Κι' ἀγάπη, μοναχὴ παρηγοριά μου,  
Στὰ μάτια σου, μητέρα μου, τὴν εἶδα.

Neuer Frühling 39.

Πάλι στὰ ξέν' ἀγάπη μου, θὰ φύγω  
Κ' ἔχω ὁδηγὸ πιστὸ τὸν ἔρωτά σου,  
Φεύγω στὰ ξέν' ἀγάπη μου, σ' ἀφίνω,  
Ἄς ἔμενα γιὰ πάντοτε σιμὰ σου!

Τὰμάξι μου διαβαίνει τὸ γιοφύρι  
Τὸ ποταμάκι τρέχει θολωμένο,  
Σ' ἀφίνω, παραιτῶ τὴν εὐτυχία,  
Ἐστ' ἦτανε τῆς Μοίρας τὸ γραμμένο!